

Následující text není historickou studií. Jedná se o převyprávění pamětníkových životních osudů na základě jeho vzpomínek zaznamenaných v rozhovoru. Vyprávění zpracovali externí spolupracovníci Paměti národa. V některých případech jsou při zpracování medailonu využity materiály zpřístupněné Archivem bezpečnostních složek (ABS), Státními okresními archivy (SOA), Národním archivem (NA), či jinými institucemi. Užíváme je pouze jako doplněk pamětníkovy svědectví. Citované strany svazků jsou uloženy v sekci Dodatečné materiály.

Pokud máte k textu připomínky nebo jej chcete doplnit, kontaktujte prosím šéfredaktora Paměti národa. (michal.smid@ustrcr.cz)

Hana Junová (* 1937 † 2021)

Její tatínek Karel Smrž pocházel z učitelské rodiny ze Sobotky. Celý život se zabýval kinematografií, za první republiky “prošel všechna stádia filmařiny”, byl kameramanem, scénáristou i historikem filmu a filmovým kritikem. Po válce se stal hlavním dramaturgem na Barrandově a kantorem na FAMU, na jejímž založení se podílel.

Maminka Anna byla židovského původu. Její rodiče, Hermína a Max Vohryzkovi, měli malé hospodářství ve Vysokém Mýtě. Byť žili skromně, oběma svým dětem – Anně i jejímu bratru Ottovi – dopřáli vysokoškolská studia. Anna absolvovala filozofii a psychologii na filozofické fakultě a stala se významnou dětskou psycholožkou.

Mladý pár se už před válkou zařadil mezi pražskou uměleckou a intelektuální smetánku. Anna si ve dvacátých letech dopisovala se spisovatelem Jiřím Weilem či novinářkou Milenou Jesenskou, Karel jí psal milostné dopisy z Paříže, kde v roce 1931 spolupracoval s Voskovcem a Werichem na natáčení filmu Pudr a benzín. Žili bohémským životem, bydleli v moderním domě v nově vystavěné a prominentní pražské čtvrti Hanspaulka – tam také vyrůstala Hana, která se jim jako “vymodlený jedináček” narodila 11. července 1937.

ČÁST RODINY PROŠLA TÁBORY

Záhy ale začala válka. Hana byla podle nacistických norimberských zákonů “židovský míšenec”, její židovskou maminku částečně chránilo smíšené manželství. Členové smíšených rodin z protektorátu obvykle do transportů odcházeli až ke konci války, Smržovi se zřejmě díky svým kontaktům dokázali deportaci vyhnout úplně. “Táta pracoval už před válkou na tom Barrandově. A tam byl Miloš Havel, o kterém se říkalo – asi po pravdě – že svoje lidi chránil. Že se to opravdu nějak zařizovalo. Takže například naše máma nešla do koncentráku. A táta taky ne,” vzpomíná Hana Junová.

Anna Vohryzková sice musela nosit hvězdu a byla totálně nasazena na práci v dětském židovském útulku, deportace ale byla ušetřena. Ne tak její další příbuzní: předvolání do Terezína přišlo na konci roku 1942 její matce Hermíně a bratru Ottovi. Hanina babička se v Terezíně dočkala konce války, strýc Otto přežil Osvětim – do plynové komory nešel zřejmě díky tomu, že ho jako inženýra nacisté využívali k demontáži bomb. V samém závěru války musel zakusit ještě hrůzný pochod smrti: nacisté nechtěli za žádnou cenu dopustit, aby se vězni koncentračních táborů živí dočkali osvobození, a tak před postupující frontou vězně z lágrů “evakuovali” a vraždili je postupně během zběsilých transportů z místa na místo.

“U Kožlan zkolaboval, zůstal tam ležet, a protože Němci už potřebovali jít, tak ho tam nechali. Nevím, jestli po něm ještě stříleli, nebo nestříleli, to už nevím, ale lidi z Kožlan ho tam našli a donesli ho k nějakému místnímu doktorovi, který si ho vzal na půdu a začal ho vykrmovat,” líčí Hana Junová útrapy svého strýce, který po válce dostal invalidní důchod a z otřesných válečných zážitků se nikdy zcela nevzpamatoval. On i Hermína se stali součástí Anniny domácnosti. “Myslím si, že máma měla celoživotní komplex, že ona tomu

utekla a zbytek života se jim to potom snažila vynahrazovat, jak to oni měli zlé. Takže například oba dva bydleli do konce životů s námi,” vysvětluje Hana.

LÉTA STUDIÍ

Zatímco židovské děti byly v prvních letech války postupně vyloučeny ze všech typů protektorátních škol, “židovských míšenců” se zákaz školní docházky netýkal. Hana tak roku 1943 mohla normálně nastoupit do první třídy a v roce 1952 pak zahájila studium na reálném gymnáziu Minerva – šlo o nejstarší dívčí gymnázium ve střední Evropě, v té době stále ještě s výukou latiny. Už následujícího roku ale proběhla školská reforma, gymnázia nahradily tzv. jedenáctiletky a třída Hany Junové byla přesunuta do Bráníka, kde si ovšem vedle již koedukovaných tříd udržela svůj dívčí charakter.

Hanin otec Karel se v poválečných letech stačil podílet na založení FAMU, napsal svou zásadní knihu Dějiny filmu a získal docenturu. V roce 1953 ale po těžké nemoci zemřel a Hana zůstala sama s babičkou, strýcem a maminkou Annou. Ta se po smrti muže psychicky zhroutila, zároveň ale celou rodinu živila ze svého platu dětské psycholožky.

Hana se vydala v matčiných šlépějích: v druhé polovině padesátých let vystudovala na Filozofické fakultě UK psychologii, promovala v roce 1960. Psychologie se v té době, podobně jako i ostatní humanitní disciplíny, řídila sovětským vzorem. Opírala se o sovětské psychology, zatímco třeba zakladatelé psychoanalýzy, Sigmund Freud a C. G. Jung, byli v komunistické společnosti tabu. “Malinko povědomí jsme měli, ale opravdu minimální. Oficiální slovníkový termín pro psychoanalýzu byl, že to byla ,buržoazní pavěda“. Přes výběrovost témat a povinný marxismus-leninismus učili podle paní Junové ještě i tehdy na filozofické fakultě skvělí kantoři. Studenti měli množství politicky neutrálních medicínských předmětů a hojně navštěvovali odborná pracoviště.

GRÓ PRAXE BYLO V PSYCHOANALÝZE

Ještě za studií se Hana vdala za Jaromíra Junu (zvaného Mirka) a narodil se jí první syn. Po promoci nastoupila v roce 1961 na Psychiatrickou kliniku Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Pracovala na odloučeném pracovišti v Lobči u Mšena: to mělo nenápadný název Odbočka pro rehabilitaci neuróz, pěstovala se zde ale právě ona “buržoazně pavědecká” psychoanalýza. Ovšem nejenom ona – docent Knobloch a jeho kolegové v Lobči provozovali tzv. integrativní psychoterapii, tedy terapii integrující různé přístupy. Pacienti přijížděli na šestitýdenní komunitní pobyty, během nichž podstupovali pracovní terapii, psychoterapeutická skupinová sezení, věnovali se tzv. psychogymnastice, muzikoterapii i psychodramatu. Rozmanité metody měly mimo jiné pomoci zamaskovat, že gró praxe spočívá v psychoanalytickém přístupu.

V Lobči, kam se podle Hany jezdili léčit neurotici, lidé s depresemi, bolestmi hlavy či trpící nespavostí – obecně šlo tedy spíš o lehčí případy – nebyl lékař, ale jen dvě sociální pracovnice a psycholog, dojíždějící z Prahy. “To byl celý manšaft na třicet lidí. Nebylo tam ústřední topení, pacienti spali po třech a topili si v kamnech. Koupelna byla jedna – velikánská sprchová místnost, kde se vždycky na dveřích věšelo, jestli chlapi, nebo ženské.”

Kromě léčby pacientů ovšem v rámci pracoviště probíhal i výcvik terapeutů. A protože budoucí psychoanalytik měl projít i vlastní zkušeností s psychoanalýzou, musela si i Hana Junová takzvaně “lehnout na gauč”. V Praze v té době pokoutně působilo jen několik málo psychoanalytiků, jedním z nich byl doktor Ladislav Haas.

“Ten Haas naštěstí bydlel na Vinohradech a já místo obědů jsem jezdila k němu domů na hodinu psychoanalýzy – a zase tradá zpátky. Byly to úplně atypické poměry, protože správná analýza má být šestkrát denně, extra místnost, žádný kontakt s rodinou a tak

dále. No a já? Jednou tam paní doktorka Haasová, která výborně vařila, smažila řízky. Celou hodinu jsem měla potíže asociovat.”

INSPIRACE Z LINDAU

Zlom v profesním životě Hany Junové přišel v roce 1964, kdy se jí podařilo vycestovat do Londýna na světový kongres psychoterapie. Představila tu svou “psychogymnastiku”, psychoterapeutickou metodu založenou na pantomimě, již převzala po profesoru Knoblochovi a zásadně rozpracovala. Referát jí vynesl pozvání do výcvikové terapeutické skupiny, kterou profesor Helmuth Stolze vedl v západoněmeckém Lindau. Měla štěstí: třebaže nikdy nevstoupila do komunistické strany, v uvolňující se atmosféře druhé poloviny šedesátých let do Lindau pravidelně jezdila na ministerský pas. Pomohlo jí zřejmě i to, že byla matkou zanechávající doma své děti v roli “rukojmích”, a snad i to, že – jak se podle Hany ukázalo po převratu v roce 1989 – Ferdinand Knobloch spolupracoval se Státní bezpečností a lecos díky tomu svému pracovišti dokázal vymoci.

Zkušenost z Lindau, kde se konaly dlouhodobé výcvikové terapeutické skupiny, se ukázala být inspirativní pro celou československou psychoterapeutickou scénu. Hana Junová zde navázala množství důležitých kontaktů, seznámila se např. s logoterapií. Časem k návštěvě Lindau vypomohla i svým kolegům Skálovi a Urbanovi. Ti pak po návratu vyvinuli to, čemu se později říkalo Big SUR (Skála, Urban, Rubeš) – systém výcviku v psychoterapii založený na principu terapeutické komunity. “Skála má obrovskou zásluhu, že přes tenhle SUR se vycvičilo spousta kvalitních psychoterapeutů. A Knobloch, ten můj šéf, to pochopitelně taky okoukl v tom Lindau a dělaly se takzvané Lobečské dny. To bylo něco podobného.”

S DUBČEKEM V ANKAŘE

Koncem šedesátých let měla tedy Hana Junová slibně rozjetou kariéru. Zároveň ale byla matkou už tří dětí. Její muž Mirek pracoval v Ústavu jaderného výzkumu v Řeži u Prahy – v době pražského jara se tu produbčekovsky angažoval a v Řeži zakládal Klub angažovaných nestraníků (KAN). Ještě před srpnovou invazí se zároveň přihlásil do rozvojového programu OSN: Mezinárodní agentura pro atomovou energii nabízela odborníkům roční stáž v Turecku. OSN stáž přiklepla, a protože na pozvání takto “vznešených institucí” byla naše vláda krátká, mohli Junovi v srpnu 1969, těsně před uzavřením hranic, pohodlně odcestovat.

V Ankaře prožili rok. Mirek pracoval na univerzitě, Hana se starala o domácnost a děti, starší chlupci navštěvovali pákistánskou školu. Rodina se stýkala s komunitou Čechoslováků, do níž záhy přibyl Alexander Dubček, “uklizeny” z Československa do funkce velvyslance v Turecku. Dubčekovi se stali jejich přáteli a byť někdy pod dohledem nasazeného řidiče či tlumočníka, jezdili s nimi na výlety, navštěvovali Junovy v jejich ankarském domově.

“On byl Dubček takový jako... měkota,” vzpomíná Hana Junová na nejznámější tvář pražského jara. “Já mám pocit, že Dubčekovi měli prohozené role: ona byla energická ženská, která uměla říct i něco ostrého, on byl takový ženštější typ, řekla bych. On například uspořádal volejbalový mač, my jsme hráli proti fízlům. Experti proti fízlům! A on s náma. Nebo když tam přijel ten jeden fízl, a ještě tam neměl rodinu, tak paní Dubčeková ho pozvala k obědu.”

O politice se prý bavili jen málo, přesto Haně utkvěl v paměti okamžik, kdy se Čechoslováci neudrželi a nadávali na prezidenta Ludvíka Svobodu, který v jejich očích zradil obrodný proces. “Dubček stál u okna a díval se ven. A říkal: ‚Ale on nám všem zachránil život. A nejenom nám.‘ Prostě jen naznačil, že ten scénář byl takový, že by z toho bylo opravdu velký masakr.”